

УДК 338.27

DOI [https://doi.org/10.15589/znп2023.4\(493\).22](https://doi.org/10.15589/znп2023.4(493).22)

PROBLEMS AND PROSPECTS OF POST-WAR PERIOD UKRAINIAN ECONOMY RECOVERY

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

Vyacheslav V. Ivata¹

vyacheslav.ivata@nuos.edu.ua

ORCID: 0000-0002-2461-6315

Yuliia O. Prokopiv¹

204031@nuos.edu.ua

ORCID: 0009-0005-1576-4008

Žaneta Simanavichene²

zasiman@mruni.eu

ORCID: 0000-0001-6008-2405

В. В. Івата¹,

канд. екон. наук, доцент

Ю. О. Прокопів¹,

здобувачка освіти

Ж. Сіманавічене²,

докт. екон. наук, професор

¹*Admiral Makarov National University of Shipbuilding, Mykolaiv*²*Mykolas Romeris University, Kaunas, Lithuania*¹*Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова, м. Миколаїв*²*Академії громадської безпеки Університету Миколаса Ромеріса, м. Каунас, Литва*

Abstract. This scientific work is dedicated to the investigation of issues and prospects for the recovery of Ukraine's economy in the post-war period. During times of military conflicts and crisis situations, the country's economy undergoes significant destruction, necessitating comprehensive analysis and the development of effective recovery strategies. The primary aim of this investigation is to identify these challenges emerging in Ukraine's economy following the war and to determine potential avenues for recovery and the attainment of sustainable economic development. The study scrutinizes the losses incurred by the country across various spheres, encompassing human capital, infrastructure, economic potential, and social aspects.

The study "Issues and Prospects for the Recovery of Ukraine's Economy in the Post-War Period" constitutes a valuable contribution to understanding the challenges faced by Ukraine and offers specific recommendations and strategies to achieve sustainable and enhanced economic development. These recommendations may encompass redirecting attention towards combating corruption and improving the legal system, incentivizing infrastructure modernization through investments and partnerships, increasing focus on local governance, and intensifying support programs for the development of highly educated professionals.

The obtained results and conclusions hold significant potential for utilization in the process of formulating well-founded strategic decisions and implementing actions aimed at overcoming complex challenges and ensuring sustainable prosperity for Ukraine in the post-war period. These findings represent a valuable contribution to understanding the issues arising after wartime conflicts and offer specific recommendations for achieving sustainable and enhanced economic recovery.

The formulated recommendations hold significant importance for governmental bodies as well as international organizations, as they can serve as a basis for developing aid programs and recovery strategies. Not only do they provide specific guidance for governmental authorities, but they also have the potential to form the foundation for international assistance programs, facilitating the execution of strategies aimed at the sustainable and balanced recovery of Ukraine's economy. Their implementation could contribute to reinforcing the country's stability and effectiveness in development, thereby fostering stability and growth within the national economy.

Key words: Ukraine; post-war period; economic recovery; armed aggression; international relations, GDP; strengths and weaknesses; opportunities; and threats.

Анотація. Дана наукова робота присвячена дослідженню проблем та перспектив відновлення економіки України у післявоєнний період. Під час військових конфліктів та кризових ситуацій економіка країни зазнає серйозних руйнувань, що потребує комплексного аналізу та розробки ефективних стратегій відновлення. Основною

метою дослідження є ідентифікація цих проблем, що виникають в економіці України після війни, та визначення потенційних можливостей для відновлення та досягнення сталого економічного розвитку. Дослідження аналізує втрати, які зазнала країна у різних сферах, включаючи людський капітал, інфраструктуру, економічний потенціал та соціальні аспекти.

Дослідження «Проблеми та перспективи відновлення економіки України у післявоєнний період» є цінним внеском у розуміння складнощів, з якими стикається Україна, та пропонує конкретні рекомендації та стратегії для досягнення сталого та покращеного економічного розвитку. Ці рекомендації можуть включати в себе переорієнтування уваги на боротьбу з корупцією та покращення правової системи, стимулювання модернізації інфраструктури через інвестиції та партнерства, збільшення уваги до місцевого самоврядування та активізацію програм підтримки та розвитку високоосвічених кадрів.

Отримані результати та висновки мають високий потенціал для використання в процесі прийняття обґрунтованих стратегічних рішень та реалізації дій, спрямованих на подолання складних викликів та забезпечення стійкого процвітання України у післявоєнний період. Ці результати становлять цінний внесок у розуміння проблем, що виникають після воєнних конфліктів, та пропонують конкретні рекомендації для досягнення стійкого та покращеного економічного відновлення.

Сформульовані рекомендації мають велике значення для урядових органів, а також міжнародних організацій, оскільки вони можуть служити основою для розробки програм допомоги та стратегій відновлення. Вони не лише надають конкретний настанови для урядових органів, але й мають потенціал стати фундаментом для міжнародних програм допомоги та сприяти виконанню стратегій, спрямованих на стале та збалансоване відновлення економіки України. Їхнє впровадження може сприяти зміцненню стійкості та ефективності розвитку країни, сприяючи забезпеченню стабільності та зростанню національного господарства

Ключові слова: Україна; післявоєнний період; відновлення економіки; збройна агресія; міжнародні відносини; ВВП; сильні та слабкі сторони; можливості та загрози.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Збройна агресія Росії проти України зруйнувала та продовжує руйнувати українську економіку, соціальну, транспортну та енергетичну інфраструктуру та життя людей, руйнує цілі міста, села, знищуючи український народ та цілі екосистеми України.

Загальна сума прямих задокументованих збитків, завдана інфраструктурі України через повномасштабне вторгнення Росії, станом на квітень 2023 року сягає \$147.5 млрд [8] і це ще далеко не остаточні дані, адже війна триває і разом з нею продовжуються руйнування житлових будинків, підприємств, освітніх закладів, інфраструктури агросектору, що і зумовлює зростання загальної суми збитків. В той час як Світовий банк висунув припущення, що протягом наступних 10 років відновлення після війни з Росією обійдеться Україні в \$411 млрд [16].

Військовий конфлікт залишив за собою руйнування та дестабілізацію в усіх галузях економіки. По-перше, загальний стан економіки після війни є критичним. Руйнування інфраструктури, знищення та пошкодження виробничих підприємств та господарств, зниження обсягів виробництва та торгівлі, зменшення іноземних інвестицій – всі ці фактори призвели до серйозного занепаду економіки країни.

По-друге, війна мала негативний вплив на людський та соціальний капітал України. Втрати в життях, тисячі поранених, внутрішньо переміщені особи, знищені школи та інші освітні заклади – все це створює значний соціальний та гуманітарний виклик для країни. Реабілітація постраждалих та повернення їх до нормального життя потребують значних зусиль та ресурсів.

По-третє, економічні втрати під час війни призвели до значного погіршення фінансової стійкості країни. Боргове навантаження зросло, збільшились дефіцит бюджету та інфляційний тиск, що ставить під загрозу фінансову стабільність України.

Саме тому відновлення економіки України після завершення війни – це одна з найбільш актуальних та складних проблем. Загальний стан економіки, пошкодження інфраструктури, збитки у виробництві та господарстві, а також людські та соціальні втрати створюють низку викликів, які необхідно вирішити для повернення країни на шлях стійкого розвитку.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

До початку повномасштабного вторгнення 2022 року зі сторони Росії, Україна, як визначний гравець на світовому економічному подвір'ї, мала в собі комплекс переваг, які відокремлювали її від інших країн та робили впливовою на міжнародному ринку. Ці переваги, узяті разом, забезпечували Україні суттєву позицію у світовій економіці, а також сприяли її розвитку та привабливості для іноземних інвесторів.

Проводячи аналіз сильних сторін економіки України на світовому ринку, було виявлено наступні ключові аспекти, які формували позиції України в світовій економіці до початку повномасштабного вторгнення [6].

По-перше, географічне положення України визначало її значущість як транспортного хабу. Маючи дійсно вигідне географічне положення, Україна стала невід'ємною ланкою в глобальних

торговельних та логістичних ланцюгах. Приморські порти Чорного та Азовського морів надавали країні доступ до світових ринків та відкривали нові можливості для експорту та імпорту. Відтак, Україна стала привабливою для іноземних інвесторів, які бачили потенціал використання її транзитних можливостей.

По-друге, багатий комплекс природних ресурсів давав Україні додаткові переваги на світовому ринку. Плідні чорноземи стали основою для розвитку потужного аграрного сектору, що забезпечував значний обсяг виробництва зернових культур та інших сільськогосподарських продуктів. Запаси нафти, газу, вугілля та металевих руд відіграли ключову роль у розвитку енергетики та промисловості країни. Це стало основою для стабільного експорту, забезпечуючи додаткові джерела доходів та зміцнюючи економічний статус України на світовому ринку.

По-третє, важливим аспектом, який не можна не зазначити, є людський капітал України. Країна славиться високою кваліфікацією своїх фахівців у різних галузях, таких як ІТ, науково-дослідна діяльність та інновації. Це створює умови для розвитку знанням базових секторів економіки та впровадження передових технологій у виробництво.

Зовнішньоекономічні відносини також займали важливе місце у розвитку України до війни. Україна активно розширює свої зовнішньоекономічні зв'язки та співпрацює з різними країнами та міжнародними організаціями. Вступ до Світової Торговельної Організації надав можливості для розширення експорту та імпорту товарів та послуг, а також для залучення іноземних інвестицій.

Таке поєднання природних ресурсів, географічного положення, високого експортного потенціалу та зовнішньоекономічного співробітництва робило Україну сильним учасником на світовому ринку. Її потужність в аграрному секторі, енергетична незалежність та високотехнологічний промисловий комплекс забезпечували стійкий економічний розвиток та активну участь у міжнародному співробітництві.

На жаль, сприятливий сценарій економічного розвитку України раптово зіткнувся з реальністю, коли в країні розпочався повномасштабний військовий конфлікт. Цей конфлікт неодмінно вплинув на динаміку геополітичних, економічних та соціокультурних процесів не лише в самій Україні, але й у ряді інших країн та на міжнародному рівні. Посилення військових дій, насильство та зміна стабільності в регіоні відчутно позначилися на глобальному масштабі, призводячи до комплексного впливу на світову політику, економіку та міжнародні відносини.

Війна в Україні призвела до загострення геополітичної ситуації у всьому світі та відносинах між іншими країнами. Безпека в околицях України

стала викликом для сусідніх держав, що змушувало їх змінювати стратегії та політичні рішення для забезпечення внутрішньої стабільності та безпеки. Поява нових геополітичних ризиків стала джерелом не тільки економічних турбулентностей, але й загроз для дипломатичних зусиль та міжнародних партнерств.

Вивчення наслідків військових конфліктів та їх впливу на різні країни є важливим завданням для розуміння глобальних економічних та політичних процесів. У контексті розгляду впливу військового конфлікту в Україні на різні країни світу, важливо розглянути зміни, що відбулися в геополітичних відносинах, міжнародних економічних транзакціях, гуманітарних наслідках та інших аспектах взаємодії між державами. У таблиці 1 представлені ключові відомості про вплив військового конфлікту в Україні на різні країни світу.

З таблиці видно, що війна в Україні має значний вплив на країни світу, зокрема Європу, Америку та Азію. Наслідки конфлікту включають різноманітні проблеми у зовнішньоекономічних зв'язках, обмеження у торгівлі та інвестиціях, та зниження споживчого попиту в наслідок нестабільності на світовому ринку. Однак, в порівнянні з іншими країнами, Україна понесла найбільшу економічну втрату, що потребує належної уваги та ресурсів для відновлення, і саме про це і буде йтися в цій статті.

МЕТОДИ, ОБ'ЄКТИ ТА ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ

За попередніми оцінками Національного Банку України (2023), економіка України в 2022 році скоротилася приблизно на 30%. Основна причина цього – повномасштабне вторгнення Росії.

Значною причиною цього глибокого економічного спаду слід визнати великі збитки, що були завдані через масштабне руйнування активів інфраструктури та виробничого потенціалу на території України.

У квітні 2023 року Київська Економічна Школа оприлюднила динаміку суми прямих задокументованих збитків житловій, нежитловій нерухомості та іншій інфраструктурі, що склала понад \$147,5 млрд (рис. 1).

Найбільша частка у загальному обсязі прямих втрат належить житловим будівлям (37,3% або \$53,6) та інфраструктурі (25,2% або \$36,2 млрд). Втрати активів бізнесу становлять мінімум \$11,3 млрд і продовжують зростати. Ще \$8,7 млрд складають прямі втрати аграрного сектору внаслідок війни.

Сукупні прямі втрати від руйнувань та пошкоджень об'єктів громадського сектору (соціальні об'єкти та установи, заклади освіти, науки та охорони здоров'я, культурні споруди, спортивні об'єкти, адміністративні будівлі тощо) складають близько \$13,69 млрд (рис. 2).

Таблиця 1. Вплив військового конфлікту в Україні на країни світу

Регіон	Вчений	Рік	Вплив
Європа	Pilipauskaitė	2022	У 2021 році Росія була найважливішим напрямком експорту Литви, Латвії та Естонії. Імпортні потоки з Росії також склали значну частину імпорту Балтійських країн, але після угоди про санкції проти Росії країни Балтії були змушені обмежити торгівлі відносини з цією країною і через це відчували значні економічні труднощі.
	Khudaykulova, He, Khudaykulov	2022	Через збільшення частоти перебоїв у постачанні, попит на товари та обсяг на енергію значно зросли, а разом з ними – зросли і ціни. Також були введені санкції та торгові обмеження стосовно російських інституцій, підприємств та осіб, а значна кількість українських біженців призвела до зростання економічної невпевненості.
	Seckute	2022	Війна між Росією і Україною посилює проблеми в ланцюжку поставок і ще більше підвищить ціни на сировинні товари. Сектору з довгими глобальними виробничо-збутовими ланками та високою залежністю від поставок енергії та металів зіткнуться з самими серйозними перешкодами.
	Groot, Koopman	2022	Через сильну залежності від імпорту сировини з Росії та України Європа більш вразлива, ніж інші найбільші економіки світу
Америка	Egan	2022	Звичайне американське домогосподарство понесе тягар вторгнення Володимира Путіна на Україну.
	Smialck, Swanson	2022	Потенційним наслідком кризи між Росією та Україною може бути зростання інфляції через збільшення цін на нафту та продовольство по всьому світу, що призведе до збільшення невизначеності в США. Крім того, вказується, що, хоча США імпортує незначну кількість продовольства з Росії порівняно з Європою, світовий ринок енергетичних товарів є глобальним, тому зміни в ціні нафти в одному регіоні світу вплинуть на ціни нафти в усьому світі, включаючи США.
	Endam, Wasum	2022	Зростання цін на енергоресурси та продовольство в світовому масштабі, зумовлене конфліктом між Росією та Україною, має прямий вплив на канадську економіку. Криза також може мати вплив на торговельні відносини між Канадою та Україною. Невизначеність та ризики, пов'язані з інвестуванням в Україну, можуть призвести до змін в торговельних партнерствах.
Азія	Guénette, Kenworthy, and Wheeler	2022	Багато трудових мігрантів в Росії стикнулися з втратою доходу або були змушені повернутися додому. Це створило економічні труднощі на рівні домогосподарств, а також серйозно вплинуло на резерви деяких країн Центральної Азії, які сильно залежать від переказів коштів. Війна посилює ризики перевантаження боргу в Киргизстані та Таджикистані. Очікується, що обидві країни зазнають скорочення виробництва, збільшені дефіцити і різкий обвал курсу національної валюти.
	Kammer, Azour, Selassie, Goldfajn, Rhee	2022	В Японії та Кореї відбулося зростання цін на біржові товари, через ослаблення попиту на великих експортних ринках. У Індії підвищення цін на енергоносії спричинили збільшення інфляції, яка вже перебуває в верхній частині цільового діапазону центрального банку.

Примітка: таблицю створено автором, на основі джерел [1–5, 10–11, 15, 17]

Також у наслідок воєнної агресії РФ значна частина території України була окупована, а деяка і по цей день залишається окупованою. Підприємства в інших регіонах зазнали значних втрат через руйнування та пошкодження потужностей або ж просто зіткнулися з перебоями в роботі та складнощами зі збутом продукції. Зокрема, експортери втратили

частину виручки через обмежене судноплавство Чорним морем. Підприємства, які орієнтуються на внутрішній ринок, постраждали через падіння попиту на свою продукцію, порушення виробничих процесів та ланцюгів постачання. Попит на товари та послуги знизився, у тому числі, внаслідок вимушеної міграції мільйонів українців у сусідні країни.

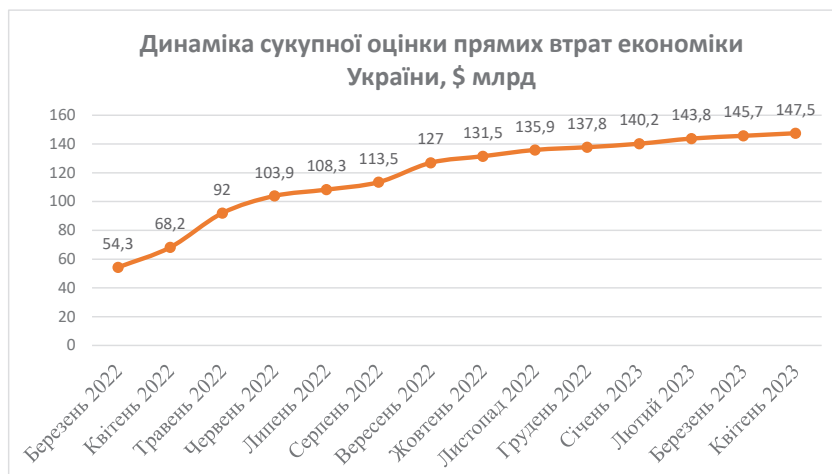

Рис. 1. Динаміка сукупної оцінки прямих втрат економіки України, \$ млрд.

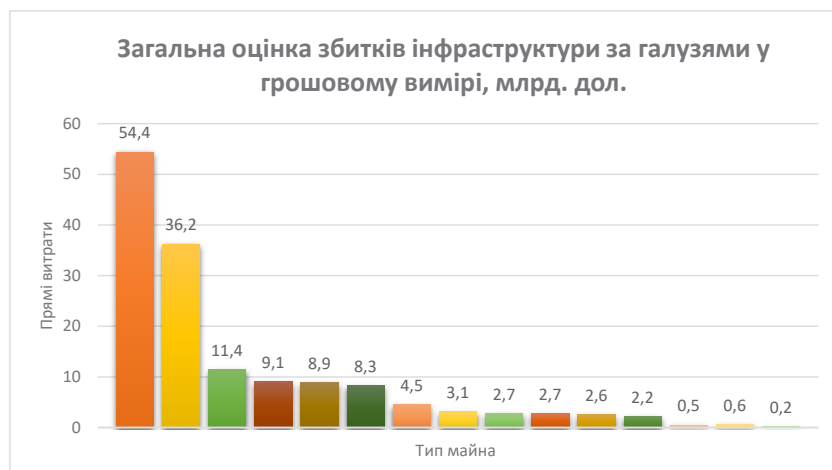

Рис. 2. Загальна оцінка збитків інфраструктури за галузями у грошовому вимірі, млрд. дол.

Всі ці чинники внесли свої зміни у структуру економіки України у таких ключових показниках, як реальний ВВП, індекс споживчих цін, сальдо поточного рахунку, міжнародні резерви тощо (табл. 2).

Здійснюючи аналіз ситуації, що склалася, можна прийти до висновку, що поточні збитки від війни – це лише частина викликів, з якими стикається економіка. Важливо відзначити, що військовий конфлікт триває і в подальшому може мати подвійний вплив – подальше зниження виробництва та росте безробіття, які можуть призвести до деградації.

Однак, у супереч негативним перспективам, аналіз сучасних економічних показників також вказує на певну стійкість економіки України. Національний банк України прогнозує невелике, але позитивне зростання реального ВВП у 2023 році на рівні 0,3%. Такий результат свідчить про те, що за наявної несприятливої ситуації в країні, економіка все ще здатна демонструвати обмежену стійкість перед важкими викликами.

Таблиця 2. Базові поточні та прогнозні макроекономічні показники України

Показник	Роки				Абсолютна зміна 2022/2021
	2021	2022	2023	2024 (прогноз)	
Реальний ВВП, зміна у %	3,4	-30,3	0,3	4,1	-33,7
ІСЦ, зміна у %	10,0	26,6	18,7	10,4	16,6
Базовий ІСЦ, зміна у %	7,9	22,6	15,8	8,7	14,7
Сальдо поточного рахунку, млрд дол	-3,9	8,6	-20,4	-8,4	12,5
Міжнародні резерви, млрд дол	30,9	28,5	27,0	31,0	-2,4

Джерело: побудовано автором на основі Інфляційного звіту НБУ за січень 2023 року

На тлі цих позитивних показників, стає актуальним вирішення важливого завдання – розробка

Таблиця 3. Ключові аспекти економічної відбудови України

Вчений/Організація	Рік	Напрямки відновлення економіки
Novikova, Zabarna, Volkova, Fedotova, Korolkov	2023	Важливими аспектами післявоєнного відновлення української економіки критичну інфраструктуру, споруди громадського життєзабезпечення, реконструкцію соціальної інфраструктури, транспортну мережу та перерозташування виробничих підприємств. І підкреслила, що основний акцент слід зробити на розвиток людського капіталу, покращення освіти та охорони здоров'я. Можливості для втілення такої політики включають гармонізацію законодавчої сфери з вимогами ЄС, встановлення співпраці з міжнародними фінансовими організаціями, грантову та технологічну підтримку.
Khmarska, Kucheriava, Klimova	2022	Базою для поствоєнного «відродження» економіки має бути приведення базових макроекономічних показників до оптимального(в ідеалі – довоєнного) стану. На основі забезпеченої стабільності системи доцільним є прискорення розвитку переробної промисловості, перехід від торгівлі ресурсами до торгівлі товарами із високою доданою вартістю. Стимулювання інноваційноорієнтованого підприємництва.
Центр прикладних досліджень	2022	Пріоритет у відновленні економіки України – відновлення та розбудови виробничого сектору і сфери послуг. А пріоритетні для інвестування галузі економіки України – ІТ-сектор, фармацевтична галузь, харчова промисловість та енергетичний сектор.

Примітка: складено автором на основі джерел [7, 14, 19]

та впровадження стратегій відновлення української економіки після припинення війни. Відбір належних стратегій визначатиме не лише темпи відновлення, але й покликаний сприяти побудові стійкої та сталої економічної основи для майбутнього розвитку країни. З метою кращого розуміння впливу цих стратегій важливо розглянути основні аспекти (напрямки) відновлення української економіки, які наведені у таблиці 3.

На підставі зазначених вище аспектів стає можливим виконання комплексного аналізу з післявоєнного відновлення України. Цей аналіз може бути вирішальним для ефективного формування стратегічних планів та орієнтацій у розвитку країни після завершення військового конфлікту.

ДОСЛІДЖЕННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ

З метою ретельного аналізу економічної ситуації в Україні та її перспектив після військового конфлікту було проведено опитування провідних експертів у різних сферах економіки. Опитування було розроблено з урахуванням ключових аспектів, які визначають стан та потенціал економіки країни.

Експертам було запропоновано оцінити сильні та слабкі сторони економіки України, визначити можливості, які можуть сприяти відновленню та розвитку, а також ідентифікувати потенційні загрози, що можуть виникнути в процесі відновлення.

Сильні сторони економіки України, відзначені експертами, включають (рис. 3):

- географічне розташування, транспортну інфраструктуру з широкими експортними можливостями;
- збройні сили з унікальним досвідом бойових дій та сучасним озброєнням;
- величезний потенціал природних ресурсів;

- людський потенціал (високоосвічені кваліфіковані кадри);
- місцеве самоврядування, самоорганізацію населення та бізнесу.

До слабких сторін економіки України експерти віднесли роль держави у економіці, корупцію (ускладнення процесу залучення інвестицій), відсутність прозорості та незалежності судової системи, зношену інфраструктуру відсутність модернізації підприємств та слабка інтеграція до економіки ЄС (рис. 4).

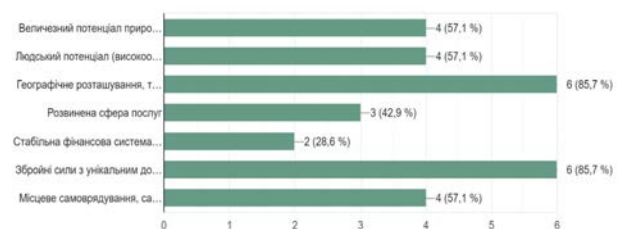

Рис. 3. Сильні сторони економіки України

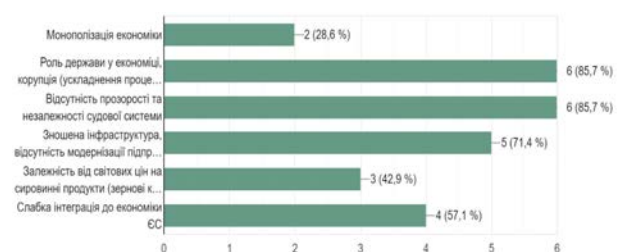

Рис. 4. Слабкі сторони економіки України

До можливостей відновлення та розвитку економіки України експерти віднесли (рис. 5) :

- модернізацію зруйнованої та застарілої інфраструктури;

Таблиця 4. Swot-аналіз повоєнного відновлення економіки України

Сильні сторони	Слабкі сторони
– географічне розташування, транспортну інфраструктуру з широкими експортними можливостями; – збройні сили з унікальним досвідом бойових дій та сучасним озброєнням; – величезний потенціал природних ресурсів; – людський потенціал (високоосвічені кваліфіковані кадри); – місцеве самоврядування, самоорганізацію населення та бізнесу.	– роль держави у економіці, корупція (ускладнення процесу залучення інвестицій); – відсутність прозорості та незалежності судової системи; – зношена інфраструктура відсутність модернізації підприємств; – слабка інтеграція до економіки ЄС.
Можливості	Загрози
– модернізацію зруйнованої та застарілої інфраструктури; – реформу судової системи зі створенням умов для залучення іноземних інвестицій; – набуття статусу кандидата в члени ЄС.	– затяжна війна, через яку зростають збитки і потенційна вартість відновлення; – безробіття, міграція, гуманітарна криза із загрозою колапсу соціальної сфери; – втрата та окупація територій, зокрема регіонів з високою економічною цінністю; – блокування морських портів, через які здійснюється експорт ключової продукції.

– реформу судової системи зі створенням умов для залучення іноземних інвестицій;
– набуття статусу кандидата в члени ЄС.

В той час як потенційними загрозами, на їх думку, будуть затяжна війна, через яку зростають збитки і потенційна вартість відновлення, безробіття, міграція, гуманітарна криза із загрозою колапсу соціальної сфери, втрата та окупація територій, зокрема регіонів з високою економічною цінністю та блокування морських портів, через які здійснюється експорт ключової продукції (рисунк 6).

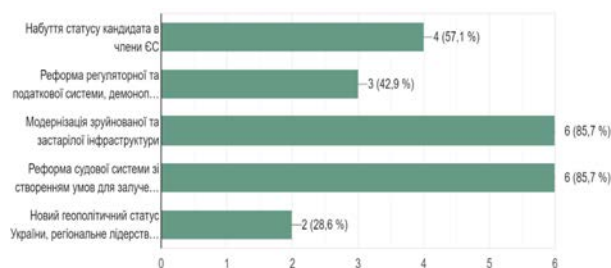

Рис. 5. Можливості відновлення та розвитку економіки України

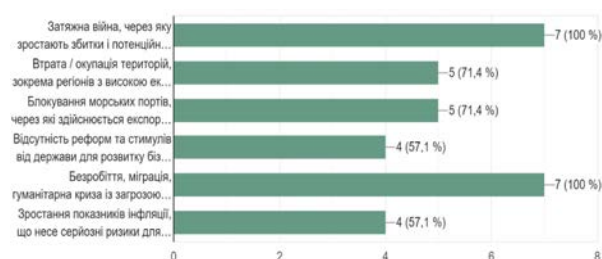

Рис. 6. Потенційні загрози для відновлення економіки України

Засновуючись на детальному та систематичному аналізі, який був проведений шляхом використання методу

опитування висококваліфікованих фахівців, які мають глибокі знання в галузі економіки, можна створити SWOT-аналіз стосовно процесу відновлення економіки України після періоду військового конфлікту (Таблиця 4).

На підставі зазначених аспектів проведений аналіз надав зрозумілу картину стану економіки України та визначив ключові пункти для подальшого розвитку країни у післявоєнний період. Цей аналіз може виступити як важливий інструмент для формування стратегічних планів та рекомендацій для відновлення та розвитку країни після завершення військового конфлікту. Враховуючи отримані дані та пропозиції експертів, уряд та бізнес-спільнота можуть спрямувати зусилля на підтримку сильних сторін та подолання слабкостей, що сприятиме стійкому економічному росту та покращенню життя громадян.

ВИСНОВКИ

Дослідження думок вчених показало, що до початку повномасштабного вторгнення Україна мала визначні конкурентні переваги на світовому ринку. Географічне положення, різноманітні природні ресурси, висококваліфіковані фахівці та активні зовнішньоекономічні зв'язки допомагали їй відігравати важливу роль у глобальній економіці.

Однак початок військового конфлікту спричинив серйозний вплив на економічну та геополітичну ситуацію в регіоні та світі. Цей конфлікт став причиною значних змін у міжнародних відносинах, що відобразилося на стабільності, торгівлі та дипломатичних зусиллях. Внаслідок збройної агресії Росії постраждала не лише Україна, але і країни Європи, Америки та Азії, а в кінцевому підсумку – весь світ.

Дослідження статистичних даних після російського вторгнення вказало на серйозні наслідки для економіки України: ВВП скоротився на 30%, руйнування інфраструктури завдало великих збитків, а окупація територій

та міграція українців поглибили проблеми. Прогноз Національного Банку на 2023 рік показує невелике позитивне зростання ВВП на 0,3%. Відновлення вимагає стратегій, що включатимуть реконструкцію, підтримку виробництва та інноваційний розвиток. Тим не менше, потенціал для відновлення та сталого розвитку економіки залишається, не дивлячись на виклики.

Отримані дані про значні збитки в економіці України після російського вторгнення стали важливим

стимулом для подальших досліджень. З метою здійснення більш детального аналізу та визначення стратегічних напрямків відновлення, було вирішено провести опитування серед експертів різних галузей економіки. Результати цього опитування використалися для складання SWOT-аналізу повоєнного відновлення економіки України. Цей аналіз допоміг виокремити сильні та слабкі сторони, а також можливості та загрози, з якими зіткнулася країна.

REFERENCES

- [1] Alfred Kammer, Jihad Azour, Abebe Aemro Selassie, Ilan Goldfajn, Chang Yong Rhee – How War in Ukraine Is Reverberating Across World's Regions, 2022. Retrieved from: <https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2022/03/15/blog-how-war-in-ukraine-is-reverberating-across-worlds-regions-031522>
- [2] Elwin de Groot, Stefan Koopman – War in Europe: is recession now inevitable, 03 March 2022. Retrieved from: https://economics.rabobank.com/globalassets/documents/2022/20220303_war_in_europe_recession_inevitable.pdf
- [3] Jeanna Smialck and Ana Swanson – What Does Russia's Invasion of Ukraine Meanest for the U.S. Economy, 2022. Retrieved from: <https://www.nytimes.com/2022/02/23/business/economy/russia-ukraine-global-us-economy.html>
- [4] Judita Pilipauskaitė – Geopolitinės situacijos (karo ukrainoje) poveikis baltijos šalių eksportui ir plėtrai, 2022. Retrieved from: <https://ekf.viko.lt/media/uploads/sites/7/2015/06/Studentu-konferencija.-Straipsniu-rinkinys.-2022.pdf#page=14>
- [5] Justin Damien Guénette, Philip Kenworthy, and Collette Wheeler – Implications of the War in Ukraine for the Global Economy, 2022. Retrieved from: <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/5d903e848db1d1b83e0ec8f744e55570-0350012021/related/Implications-of-the-War-in-Ukraine-for-the-Global-Economy.pdf>
- [6] K. Shymanska, M. Myroniuk – SWOT-analysis the national brand in the context of Ukrainian competitiveness in world markets, 2021. Retrieved from: http://www.agrosvit.info/pdf/4_2021/4.pdf
- [7] Khmarska Iryna, Kucheriava Karina, Klimova Inna – Features of the post-war recovery of the economy of Ukraine, 2022. Retrieved from: http://eprints.zu.edu.ua/34619/1/Стаття_Клімова.pdf
- [8] Kyiv School of Economics – \$147.5 billion — the total amount of direct damage caused to the infrastructure of Ukraine due to the war as of April 2023, 2023. Retrieved from: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/147-5-mlrd-zagalna-suma-pryamih-zbitkiv-zavdana-infrastrukturi-ukrayini-cherez-viynu-na-kviten-2023-roku/>
- [9] Kyiv School of Economics – Report on direct infrastructure damage from the destruction caused by Russia's military aggression against Ukraine a year from the start of the full-scale invasion, 2023. Retrieved from: https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/03/UKR_Feb23_FINAL_Damages-Report-1.pdf
- [10] Madina Khudaykulova, He Yuanqiong, Akmal Khudaykulov – Economic Consequences and Implications of the Ukraine-Russia War, International Journal of Management Science and Business Administration, May 2022, Pages 44-5. Retrieved from: <https://researchleap.com/economic-consequences-and-implications-of-the-ukraine-russia-war/>
- [11] Matt Egan – Why the Russian invasion will have huge economic consequences for American families, 2022. Retrieved from: <https://edition.cnn.com/2022/02/16/economy/russia-ukraine-economy-inflation/index.html>
- [12] National Bank of Ukraine – Inflation report for January 2023. Retrieved from: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2023-Q1.pdf?v=4
- [13] National Bank of Ukraine – Just about the economy (based on the materials of the Inflation Report for January 2023). Retrieved from: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/prosto-pro-ekonomiku-na-osnovi-materialiv-inflyatsiynogo-zvitu-zasichen-2023-roku>
- [14] Novikova, Iryna, Zabarna, Eleonora, Volkova, Olena, Fedotova, Iryna, Korolkov Vladyslav – Economic prospects of post-war recovery: challenges and opportunities for sustainable development in Ukraine, Financial and credit activity: problems of theory and practice, 2023. Retrieved from: <https://web.s.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=2&sid=1c77d21c-83cc-4fca-87ae-c9cfb7e9c940%40redis>
- [15] Ruth Endam, Fercha Wasum – Russian-Ukraine 2022 War: A Review of the Economic Impact of Russian– Ukraine Crisis on the USAБ 2022. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/359512955_Russian-Ukraine_2022_War_A_Review_of_the_Economic_Impact_of_Russian-Ukraine_Crisis_on_the_USA
- [16] The World Bank – Updated Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment, 2023. Retrieved from: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2023/03/23/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment>
- [17] Vaiva Seckute – European supply shock: Sectors and countries at most risk, Mar 17, 2022. Retrieved from: <https://www.spglobal.com/marketintelligence/en/mi/research-analysis/european-supply-shock-sectors-and-countries-at-most-risk.html>
- [18] Weng Marc Lim – What is at stake in a war? A prospective evaluation of the Ukraine and Russia conflict for business and society, 25 April 2022. Retrieved from: <https://doi.org/10.1002/joe.22162>
- [19] Center for Applied Research – Study «Post-war recovery of the economy of Ukraine», 2022. Retrieved from: <https://cpd.com.ua/uk/vidnovlennya-ekonomiky/>

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- [1] Alfred Kammer, Jihad Azour, Abebe Aemro Selassie, Ilan Goldfajn, Chang Yong Rhee – How War in Ukraine Is Reverberating Across World's Regions, 2022. URL: <https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2022/03/15/blog-how-war-in-ukraine-is-reverberating-across-worlds-regions-031522>
- [2] Elwin de Groot, Stefan Koopman – War in Europe: is recession now inevitable, 03 March 2022. URL: https://economics.rabobank.com/globalassets/documents/2022/20220303_war_in_europe_recession_inevitable.pdf
- [3] Jeanna Smialck and Ana Swanson – What Does Russia's Invasion of Ukraine Meanest for the U.S. Economy, 2022. URL: <https://www.nytimes.com/2022/02/23/business/economy/russia-ukraine-global-us-economy.html>
- [4] Judita Pilipauskaitė – Geopolitinės situacijos (karo ukrainoje) poveikis baltijos šalių eksportui ir plėtrai, 2022. URL: <https://ekf.viko.lt/media/uploads/sites/7/2015/06/Studentu-konferencija.-Straipsniu-rinkinys.-2022.pdf#page=14>
- [5] Justin Damien Guénette, Philip Kenworthy, and Collette Wheeler – Implications of the War in Ukraine for the Global Economy, 2022. URL: <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/5d903e848db1d1b83e0ec8f744e55570-0350012021/related/Implications-of-the-War-in-Ukraine-for-the-Global-Economy.pdf>
- [6] K. Shymanska, M. Myroniuk – SWOT-analysis the national brand in the context of Ukrainian competitiveness in world markets, 2021. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/4_2021/4.pdf
- [7] Khmarska Iryna, Kucheriava Karina, Klimova Inna – Features of the post-war recovery of the economy of Ukraine, 2022. URL: http://eprints.zu.edu.ua/34619/1/Стаття_Клімова.pdf
- [8] Kyiv School of Economics – \$147.5 billion — the total amount of direct damage caused to the infrastructure of Ukraine due to the war as of April 2023, 2023. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/147-5-mlrd-zagalna-suma-pryamih-zbitkiv-zavdana-infrastrukturi-ukrayini-cherez-viynu-na-kviten-2023-roku/>
- [9] Kyiv School of Economics – Report on direct infrastructure damage from the destruction caused by Russia's military aggression against Ukraine a year from the start of the full-scale invasion, 2023. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/03/UKR_Feb23_FINAL_Damages-Report-1.pdf
- [10] Madina Khudaykulova, He Yuanqiong, Akmal Khudaykulov – Economic Consequences and Implications of the Ukraine-Russia War, International Journal of Management Science and Business Administration, May 2022, Pages 44-5. URL: <https://researchleap.com/economic-consequences-and-implications-of-the-ukraine-russia-war/>
- [11] Matt Egan – Why the Russian invasion will have huge economic consequences for American families, 2022. URL: <https://edition.cnn.com/2022/02/16/economy/russia-ukraine-economy-inflation/index.html>
- [12] National Bank of Ukraine – Inflation report for January 2023. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2023-Q1.pdf?v=4
- [13] National Bank of Ukraine – Just about the economy (based on the materials of the Inflation Report for January 2023). URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/prosto-pro-ekonomiku-na-osnovi-materialiv-inflyatsiynogo-zvitu-za-sichen-2023-roku>
- [14] Novikova, Iryna, Zabarna, Eleonora, Volkova, Olena, Fedotova, Iryna, Korolkov Vladyslav – Economic prospects of post-war recovery: challenges and opportunities for sustainable development in Ukraine, Financial and credit activity: problems of theory and practice, 2023. URL: <https://web.s.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=2&sid=1c77d21c-83cc-4fca-87ae-c9cfb7e9c940%40redis>
- [15] Ruth Endam, Fercha Wasum – Russian-Ukraine 2022 War: A Review of the Economic Impact of Russian– Ukraine Crisis on the USAБ 2022. URL: https://www.researchgate.net/publication/359512955_Russian-Ukraine_2022_War_A_Review_of_the_Economic_Impact_of_Russian-Ukraine_Crisis_on_the_USA
- [16] The World Bank – Updated Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment, 2023. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2023/03/23/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment>
- [17] Vaiva Seckute – European supply shock: Sectors and countries at most risk, Mar 17, 2022. URL: <https://www.spglobal.com/marketintelligence/en/mi/research-analysis/european-supply-shock-sectors-and-countries-at-most-risk.html>
- [18] Weng Marc Lim – What is at stake in a war? A prospective evaluation of the Ukraine and Russia conflict for business and society, 25 April 2022. URL: <https://doi.org/10.1002/joe.22162>
- [19] Центр прикладних досліджень – Дослідження «Повоєнне відновлення економіки України», 2022. URL: <https://cpd.com.ua/uk/vidnovlennya-ekonomiky/>

© Івата В. В., Прокопів Ю. О., Сіманавічене Ж.
Дата надходження статті до редакції: 20.11.2023
Дата затвердження статті до друку: 30.11.2023